

Juridiska avdelningen

2.7.2002

TILL ARBETSPENSIONSANSSTALTERN**EU-SCHWEIZ-AVTALET****AVTAL MELLAN EUROPEISKA GEMENSKAPEN OCH DESS MEDLEMSSTATER SAMT SCHWEIZISKA EDSFÖRBUNDET OM FRI RÖRLIGHET FÖR PERSONER**

EU har 21.6.1999 slutit ett avtal med Schweiz om fri rörlighet för personer mellan EU och Schweiz (nedan EU-Schweiz-avtalet). Avtalet trädde i kraft 1.6.2002 och innehåller bestämmelser om den sociala tryggheten inklusive pensionsskyddet. EU-Schweiz-avtalet gäller fri rörlighet för personer och utgör en del av en helhet bestående av sju avtal.

EU-Schweiz-avtalet gäller Schweiz och EU-länderna samt deras medborgare.

EU-länderna omfattar Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Portugal, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland och Österrike.

Avtalet gäller för närvarande inte EES-länderna eller medborgarna i dessa.

Utgångspunkten är att bestämmelserna i förordning 1408/71 också tillämpas på dem som rör sig mellan EU och Schweiz, varvid de bilaterala överenskommelserna med Schweiz sålunda skjuts i bakgrunden.

Tillämpningen av den bilaterala överenskommelsen om social trygghet mellan Finland och Schweiz, som trädde i kraft 1.10.1986, upphör från det att EU-Schweiz-avtalet trätt i kraft till den del samma sak regleras genom förordningen. Bestämmelsen om utbetalning av pension (artikel 5 stycke 2) i den bilaterala överenskommelsen förblir dock i kraft. I vissa enskilda fall kan det bli aktuellt att tillämpa del II gällande val av lag i den bilaterala överenskommelsen, eftersom bestämmelserna i denna delvis gäller personer oberoende av deras medborgarskap.

Juridiska avdelningen

2.7.2002

Finland och Schweiz har tillsvidare inte avtalat om verkställighet av detta avtal i detalj. I händelse av preciseringar kommer tillämpningsanvisningar att utfärdas separat. Planerings- och kalkylavdelningen har gjort upp en beskrivning av det schweiziska pensionsskyddet som har bifogats detta cirkulär.

Regeringspropositionen (RP 40/2001 rd) kan beställas i såväl finsk som svensk version hos Oy Edita Ab, telefon (09) 5660 566. Regeringspropositionen finns även på webbadressen www.eduskunta.fi. EU-Schweiz-avtalet har publicerats i Europeiska gemenskapernas officiella tidning L 114 (30.4.2002).

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Helena Tapio
Riitta Korpiuoma

Juridiska avdelningen

2.7.2002

INNEHÅLL

1	HUVUDPRINCIPER I AVTALET	4
2	LAGSTIFTNING SOM OMFATTAS AV AVTALET.....	4
3	PERSONER SOM AVTALET TILLÄMPAS PÅ	5
4	ARBETSPENSION FRÅN FINLAND UTBETALAS TILL EU-MEDBORGARE ÄVEN TILL SCHWEIZ	5
5	BESTÄMMELSER OM TILLÄMPLIG LAGSTIFTNING	5
6	ANSÖKAN OM OCH FASTSTÄLLANDE AV PENSION.....	7
6.1	Arbetspension från Finland.....	8
6.2	Schweiziska pensioner.....	8
6.2.1	AHV, IV-pensioner (I pelaren).....	8
6.2.2	Pensioner med stöd av det schweiziska obligatoriska tilläggs pensionssystemet, BVG (II pelaren)	9
7	AVTALETS IKRAFTTRÄDANDE	9
7.1	Omräkningsansökningar.....	9
8	FÖRBINDELSEORGAN.....	10

Juridiska avdelningen

2.7.2002

1 HUVUDPRINCIPER I AVTALET

Målet är att genom samordning av systemen för social trygghet undanröja hindren för dem som rör sig i EU-länderna och Schweiz. Avtalets principer om den sociala tryggheten är likartade som principerna i gängse överenskommelser om social trygghet. I artikel 8 i avtalet har de rubricerats enligt följande:

- likabehandling
- fastställande av tillämplig lagstiftning
- sammanläggning av samtliga perioder som i de olika nationella lagstiftningarna beaktas för förvärv och bibehållande av rätten till förmåner samt för beräkning av dessa förmåners storlek
- utbetalning av förmåner till personer som är bosatta på de avtalsslutande parternas territorium
- ömsesidigt administrativt bistånd och samarbete mellan myndigheter och institutioner.

Enligt artikel 12 i avtalet hindrar avtalet inte tillämpning av nationella bestämmelser som eventuellt är förmånligare för medborgarna i avtalsländerna eller för deras familjemedlemmar.

2 LAGSTIFTNING SOM OMFATTAS AV AVTALET

Noggrannare bestämmelser om samordningen av systemen för social trygghet ingår i bilaga II till avtalet. I avsnitt A i bilaga II uppräknas EU:s förordningar om social trygghet (EEG) 1408/71 och (EEG) 574/72 jämte anpassningar, som tillämpas på dem som rör sig mellan EU och Schweiz. Avtalet omfattar endast de bestämmelser i förordningarna som var i kraft vid tidpunkten för undertecknandet 21.6.1999, och ändringar efter detta tas inte i beaktande innan en särskild av medlemsstaterna och Schweiz tillsatt gemensam kommitté har godkänt dem separat.

I fråga om arbetspensionerna betyder det att ändringen av förordningen om barnpensioner 1399/99 inte skulle bli tillämplig. Såvida skulle i EU-Schweiz-fallen barnpensionerna uträknas enligt de gamla bestämmelserna (för en barnpension svarar i först hand barnets bosättningsland).

Juridiska avdelningen

2.7.2002

Avsikten är att detta missförhållande skall rättas till med det snaraste sålunda att barnpensionerna från och med det att EU-Schweiz-avtalet trätt i kraft retroaktivt skall kunna uträknas med stöd av de nuvarande bestämmelserna, dvs. förordning 1399/99.

I enlighet med artikel 16 i avtalet beaktar Schweiz för närvarande EG-domstolens rättspraxis och förbinder sig att även tillämpa administrativa kommissionens beslut och rekommendationer som uppräknas i bilagorna II B och II C till avtalet och som givits före 21.6.1999.

3

PERSONER SOM AVTALET TILLÄMPAS PÅ

EU:s bestämmelser om social trygghet tillämpas på medborgare i EU-länderna och Schweiz som rör sig inom EU:s och Schweiz territorium.

4

ARBETSPENSION FRÅN FINLAND UTBETALAS TILL EU-MEDBORGARE ÄVEN TILL SCHWEIZ

Finsk arbetspension utbetalas till alla EU-ländernas medborgare till Schweiz utan Pensionsskyddscentralens tillstånd precis som andra EU-pensioner.

Sålunda skall även arbetslöshetspension och deltidspension utbetalas på samma sätt som i EU-fall.

I avsnitt A i bilaga II till avtalet har bilagorna III A och III B till förordning 1408/71 kompletterats. För Finlands del innebär detta att stycke 2 i artikel 5 i överenskommelsen om social trygghet mellan Finland och Schweiz förblir i kraft. Enligt detta utbetalas finska arbetspensioner utan Pensionsskyddscentralens utbetalningstillstånd till schweiziska medborgare till vilket land som helst på samma sätt som till finländare.

Pensionsskyddscentralen har för social- och hälsovårdsministeriet framlagt ett förslag om upphävande av den begränsande bestämmelsen gällande arbetspension som utbetalas till utlandet. Efter det att lagändringen träder i kraft behövs inte längre Pensionsskyddscentralens tillstånd för utbetalning av pension till en främmande stats medborgare utomlands. Härvid förlorar även ovannämnda bilagebestämmelse sin betydelse.

5

BESTÄMMELSER OM TILLÄMPLIG LAGSTIFTNING

Eftersom även den tillämpliga lagstiftningen när EU-Schweiz-avtalet trätt i kraft i sin helhet bestäms enligt avdelning II i förordning 1408/71,

Juridiska avdelningen

2.7.2002

iakttas även i verkställigheten i anslutning därtill, såsom vid utfärdandet av intyg, EU-bestämmelserna direkt (avdelning II, artiklarna 13–17 i förordningen 1408/71 och avdelning III i tillämpningsförordningen 574/72). Dessa utgår från att den sociala tryggheten ordnas i arbetslandet.

Även de specialbestämmelser i förordningarna som gäller till exempel följande persongrupper tillämpas som sådana på dem som omfattas av avtalet:

- utsända arbetstagare och företagare
- personal vid internationella transportbolag
- personer som arbetar i flera länder.

Intyg i enlighet med EU-bestämmelserna (E 101–E 103) utfärdas med stöd av detta avtal såsom i EU-fall, eftersom länderna inte har avtalat om förfaringssätt som avviker från förordningarna. Intyg SF/CH 1 ges inte längre till schweiziska medborgare eller EU-medborgare. Om ett SF/CH 1-intyg har utfärdats innan EU-Schweiz-avtalet trätt i kraft, ändras det inte automatiskt till ett EU-intyg. I praktiken innebär detta att intyget gäller fram till det slutdatum som anges i intyget. Om myndigheterna i Schweiz dock ber om ett intyg enligt EU-praxis skrivs ett sådant.

I Finland utfärdas EU-intygen av Pensionsskyddscentralen; detta gäller även intyg enligt dispensartikel 17 i förordning 1408/71 för dem som omfattas av den finska lagstiftningen. Anhållan om intyg riktas till Pensionsskyddscentralen på blankett ETK 2133 (blanketter finns även på webbadressen www.etk.fi).

Adress:

Pensionsskyddscentralen

Juridiska avdelningen/Tillämpningssektionen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

I avsnitt A i bilaga II till EU-Schweiz-avtalet har bilaga VII till förordning 1408/71 kompletterats. Artikel 14 c i förordningen innehåller en bestämmelse enligt vilken en person som är i avlönat arbete inom en medlemsstats territorium och samtidigt fungerar som självständig yrkesutövare inom en annan medlemsstats territorium försäkras enligt lagstiftningen i det land där vederbörande är i avlönat arbete. Avvikande från denna huvudregel försäkras enligt bilagebestämmelsen VII en person som fungerar som självständig yrkesutövare i Schweiz i fråga om företagverksamheten i Schweiz och i fråga om anställningen i sysselsättningslandet. För Finland finns en motsvarande bilagebestämmelse i förordningen.

Juridiska avdelningen

2.7.2002

Eftersom bestämmelserna om val av lag i den bilaterala överenskommelsen om social trygghet mellan Finland och Schweiz (artikel 7 stycke 1–4) tillämpas på försäkrade arbetstagare oavsett deras medborgarskap, kan överenskommelsen bli tillämplig. Om en amerikansk medborgare sänds ut, till exempel från Finland, för att tillfälligt arbeta i Schweiz skall artikel 7 stycke 1 i den bilaterala överenskommelsen tillämpas; personen kvarstår inom den finländska lagstiftningen i 24 månader och för vederbörande utfärdas intyg om tillämplig lagstiftning (utsändningsintyg) SF/CH 1. Likaså omfattas enligt artikel 7 stycke 2 i den bilaterala överenskommelsen andra personer än medborgare i Schweiz eller ett EU-land som är anställda av ett transportbolag och arbetar i Finland och Schweiz av lagstiftningen i den avtalsstat där företaget har sin hemort. Detsamma tillämpas med stöd av artikel 7 stycke 3 på flygpersonal vid företag som idkar flygtrafik.

Även personer som inte är medborgare i Schweiz eller ett EU-land, som är anställda inom den offentliga sektorn och som sänds ut till en annan avtalsstat försäkras med stöd av artikel 7 stycke 4 enligt lagstiftningen i den utsändande avtalsstaten. Även dispensartikel 9 kan bli tillämplig. (Obs! I detta fall sköts dispensfrågor gällande Finland-Schweiz-överenskommelsen av social- och hälsovårdsministeriet.)

6

ANSÖKAN OM OCH FASTSTÄLLANDE AV PENSION

Efter det att avtalet trätt i kraft tillämpas EU-bestämmelserna och de förfaringsätt som har fastställts i EU-cirkulär A 48/96. I pensionsfrågor används E-blanketter. Avtalsblanketterna SF/CH inom ramen för den bilaterala överenskommelsen används inte längre. I pensionsfrågor gällande Finland-Schweiz tillämpas sålunda EU-bestämmelserna om behandling av pensionsansökningar, uträkning av pension och utfärdande av pensionsbeslut i förordningarna 1408/71 och 574/72. Finland och Schweiz har inte avtalat om praktiska förfaranden som avviker från förordningarna.

Också de i övergångsskedet gällande skyddsbestämmelserna i förordningarna tillämpas. Om behandlingen av ett pensionsärende är anhängig i vardera landet 1.6.2002 och pension beviljas från Finland och Schweiz även före denna tidpunkt, tillämpas övergångsbestämmelserna i artikel 118 eller 119 i förordning 574/72. Om det sammanlagda pensionsbeloppet innan EU-Schweiz-avtalet trätt i kraft är större än beloppet uträknat enligt förordningarna, utbetalas det större sammanlagda beloppet även efter det att förordningarna blivit tillämpliga.

Förordning 1399/99 om ändring av förordningen om barnpensioner gäller inte ännu för Schweiz (se punkt 2). Avsikten är att missförhållandet skall undanröjas med det snaraste, varefter man i EU-Schweiz-fall retroaktivt efter det att avtalet trätt i kraft tillämpar ovannämnda förord-

Juridiska avdelningen

2.7.2002

ning och de gemensamma bestämmelserna, enligt vilka landet där barnet är bosatt inte primärt ansvarar för barnpensionen. Sålunda vore det skäl att skjuta upp avgörandet av dylika pensioner tills de nya bestämmelserna har godkänts. Pensionsanstalten kan dock vid behov utfärda ett provisoriskt beslut uträknat enligt de nya bestämmelserna.

6.1

Arbetspension från Finland

Om en pensionssökande har blivit arbetsförmögen medan han haft förvärvsarbete i Schweiz kan den återstående tiden anslutas till vederbörandes fribrevspension, såsom i EU-fall (bilaga VI till förordning 1408/71).

Om rätten att tillgodoräkna sig den återstående tiden uppkommer med stöd av bilaga VI, uträknas pensionen på så vis att den återstående tiden fogas till fribrevet på basis av den faktiska arbetstiden i de finska förvärvsperiodernas förhållande till de sammanlagda perioderna i Schweiz och Finland (pro rata-pension för återstående tid).

Finland och Schweiz har inte avtalat om proportionering av pensioner för återstående tid.

6.2

Schweiziska pensioner

6.2.1

AHV, IV-pensioner (I pelaren)

I den bilaterala överenskommelsen mellan Finland och Schweiz ingår bestämmelser om det allmänna ålders-, familje- och invalidpensionsskyddet (Alters- und Hinterlassenen-Versicherung AHV och Invalidenversicherung IV). Dessa har även inkluderats i avtalet mellan EU och Schweiz.

Schweiz räknar ut pensionerna inom det allmänna pensionsskyddet med stöd av bilaga IV C till förordning 1408/71 i enlighet med egna nationella bestämmelser. Detta innebär att pensionerna enligt de nationella bestämmelserna är minst lika stora som uträknade enligt förordningen.

Med stöd av det allmänna pensionssystemet utbetalas invalidpensioner som grundar sig på bestående och fullständig arbetsförmåga (100 % av ålderspensionen) och delpensioner (50 % av ålderspensionen). Med stöd av EU-Schweiz-avtalet betalar Schweiz ut invaliditetspensioner till EU-länder om invaliditetsgraden är minst 40 procent men under 50 procent (25 % av ålderspensionen). Schweiz har inte inkluderat dessa s.k. kvartalspensioner i sina bilaterala överenskommelser.

Juridiska avdelningen

2.7.2002

6.2.2

Pensioner med stöd av det schweiziska obligatoriska tilläggspensionssystemet, BVG (II pelaren)

Lagen om det obligatoriska tilläggspensionsskyddet i Schweiz (Bundesgesetz für berufliche Alters-, Hinterlassenen- und Invalidenvorsorge, BVG) trädde i kraft år 1985. Denna ramlag fastställer minimivillkoren för det tilläggspensionsskydd som arbetsgivaren ordnar.

EU-Schweiz-avtalet tillämpas från det att det trätt i kraft på detta obligatoriska tilläggspensionsskydd, som Schweiz inte har inkluderat i de bilaterala överenskommelserna om social trygghet. I familjepensioner och invalidpensioner med stöd av tilläggspensionsskyddet beaktas den återstående tiden (bilaga II till EU-Schweiz-avtalet, tillägg till bilaga 4.D.2 till förordning 1408/71).

Schweiz räknar ut ålderspensionerna i enlighet med det obligatoriska tilläggspensionssystemet med stöd av bilaga IV C till förordning 1408/71 i enlighet med sina nationella bestämmelser.

Förordning 1408/71 är av väsentlig betydelse med hänsyn till den kontantersättning som motsvarar pensionsrätt som intjänats inom det obligatoriska tilläggspensionssystemet. Ersättning betalas till en försäkrad som utträder ur försäkringsanstalten och som slutgiltigt flyttar bort från Schweiz. Punkt 2 i artikel 10 i förordning 1408/71 innebär att dessa kontantersättningar inte kan utbetalas om personen har en obligatorisk försäkring i någon annan medlemsstat. Övergångsbestämmelserna garanterar dock ersättning till personer som flyttar bort från Schweiz inom fem år från det att detta avtal trätt i kraft, dvs. före 1.6.2007.

7

AVTALETS IKRAFTTRÄDANDE

Från och med det att avtalet trätt i kraft tillämpas EU-bestämmelserna och de förfaringsätt som har fastställts i EU-cirkulär A 48/96.

Enligt artikel 94 i förordning 1408/71 tillämpas avtalet även på pensionsfall som inträffat före ikraftträdandet. Rätt till pensioner enligt avtalet kan dock erhållas först efter det att avtalet trätt i kraft.

Vid fastställande av pension enligt avtalet beaktas även försäkringsperioder som fullgjorts före avtalet trätt i kraft.

7.1

Omräkningsansökningar

Förmåner om vilka beslut har fattats innan avtalet trätt i kraft kan på ansökan omräknas i enlighet med avtalet. Avtalet förpliktar således inte arbetspensionsanstalterna att omräkna pensionerna på eget initiativ.

Juridiska avdelningen

2.7.2002

Vid omräkningsförfarandet iakttas tillämpningsanvisningarna i cirkulär A 48/96.

Om anhållan om omräkning görs inom två år från det att avtalet trätt i kraft, utbetalas den omräknade pensionen från och med den dag då avtalet trätt i kraft. Om anhållan görs senare utbetalas den omräknade pensionen från början av den månad som följer på anhängiggörandet av anhållan.

Om de försäkringsperioder som krävs för att få pension inte varit tillräckliga, kan bestämmelserna om sammanläggning av perioderna efter det att avtalet trätt i kraft leda till att pension kan beviljas på ansökan. Arbetspensionsbeloppet kan ändras om pensionen med stöd av tidigare bestämmelser varit fribrev, som nu i enlighet med det nya avtalet kompletteras med återstående tid.

För att villkoret om fem års boendetid som krävs för rätt till återstående tid skall uppfyllas har redan i enlighet med den bilaterala överenskommelsen beaktats de förvärvsperioder som omfattas av schweizisk pensionsförsäkring. När avtalet nu utvidgats till att utöver Schweiz gälla alla EU-länder kan försäkringsperioder eller boendetider i dessa länder med stöd av förordning 1408/71 berättiga till pension för återstående tid.

I praktiken kan även rätt till invalid- och deltidspension enligt de finska arbetspensionslagarna uppkomma efter det att avtalet trätt i kraft och bestämmelserna i förordning 1408/71 sålunda blivit tillämpliga. Den bilaterala överenskommelsen mellan Finland och Schweiz tillämpades inte på arbetslöshetspension (stycke 1 i slutprotokollet).

8

FÖRBINDELSEORGAN

I dispensfrågor inom ramen för det schweiziska EU-avtalet sköter Pensionsskyddscentralen kontakterna med socialförsäkringsverket i Schweiz.

Adress

Bundesamt für Sozialversicherung
Effingerstrasse 33
CH-3003 BERN
Schweiz

Telefon + 41 31 322 90 11, fax + 41 31 322 78 80

I frågor som gäller ansökan om pension med stöd av det allmänna pensionssystemet är en av förbindelseorganen alltjämt följande:

Juridiska avdelningen

2.7.2002

Schweizerische Ausgleichskasse
Avenue Edmond-Vaucher 18
CH-1211 GENÈVE 28
Schweiz

Telefon + 41 22 795 91 11, fax + 41 22 797 15 01

<http://www.ahv.ch>

E-post: postmaster@zas.admin.ch

I fråga om pensioner med stöd av det obligatoriska tilläggs pensionssystemet i de fall där vederbörande är bosatt utanför Schweiz är förbindelseanstalten följande:

Sicherheitsfonds BVG
Postfach 5032
CH-3001 BERN
Schweiz

Telefon + 41 31 320 61 71, fax + 41 31 320 68 43

<http://www.sfbvg.ch> (webbplatsen är under konstruktion)

Schweiz

1 Allmänt

Valutakurs: 1 franc (CHF) = 0,6822 euro (€), (medelkurs april 2002)

Schweiz har en lagstadgad allmän ålders- och familjepensionsförsäkring samt en allmän invaliditetsförsäkring som omfattar alla som är bosatta i landet. Pensionerna är uppbyggda av två delar så, att de alltid omfattar både en fast del som påminner om folkpension och en inkomstrelaterad del som fastställs enligt arbetsinkomsten. I samma pension ingår alltså både ett minimiskydd och i allmänhet också ett arbetspensionsskydd. En förutsättning för pension är att försäkringspremierna betalats för en viss minimitid, vilket inte innebär att hela pensionen är bunden vid förvärvsarbete, eftersom premien debiteras av alla som är bosatta i landet oberoende av om de arbetar eller inte.

Landets samtliga invånare garanteras ett minimiskydd enligt de allmänna pensionsförsäkringarna. Om detta inte ger en tillräcklig utkomst betalas dessutom en inkomstprövad tilläggspension.

De arbetsgivarspecifika tilläggspensionerna blev i Schweiz obligatoriska med stöd av en lag som gavs år 1985. Lagen har karaktären av en ramlag som fastställer miniminivån på det pensionsskydd som arbetsgivaren ansvarar för. Därutöver kan arbetsgivaren erbjuda ett tilläggspensionsskydd som överstiger miniminivån. Nästan alla anställda vid de internationella företag som verkar i Schweiz har ett frivilligt tilläggspensionsskydd; detsamma gäller ofta personalen vid schweiziska företag.

Löntagarnas pensionsskydd är sålunda uppbyggt på tre s.k. pelare: det skydd som de lagstadgade allmänna pensionsförsäkringarna ger, det arbetsgivarspecifika tilläggspensionsskyddet och ett eventuellt individuellt, frivilligt tilläggspensionsskydd. Företagarnas pensionsskydd består av allmänna pensionsförsäkringar och ett eventuellt individuellt, frivilligt tilläggspensionsskydd.

2 Minimipensionsskydd

Minimipensionsskyddet grundar sig i regel på det skydd som de lagstadgade allmänna pensionsförsäkringarna ger (se 3.1).

Enligt förbundsrådets bestämmelser skall de lagstadgade pensionerna garantera en minimiutkomst. Om det minimiskydd som pensionsförsäkringarna ger inte är tillräckligt i ett enskilt fall eller rätten till pension saknas, utbetalas behovsprövade tilläggspensioner (Ergänzungsleistungen). Kantonerna fattar beslut angående detaljerna i dessa tilläggspensioner.

I vissa fall kan också allmänt utkomststöd betalas. Någon nationell lagstiftning om det allmänna utkomststödet finns dock inte. Bestämmelserna varierar i olika kanton. De flesta kanton har överlåtit ansvaret för det allmänna utkomststödet till

kommunerna, och villkoren för utbetalning av stöd kan därför variera i olika kommuner.

3 Arbetspensionsskydd

3.1 Allmän ålders- och familjepension samt invaliditetspension

Ålders- och familjepensionerna samt invaliditetspensionerna hör i Schweiz till två olika försäkringar. Den äldre av dessa är den allmänna ålders- och familjepensionsförsäkringen (Alters- und Hinterlassenen-Versicherung, AHV). Om denna försäkring stadgas i lagen om allmän ålders- och familjepension, som trädde i kraft år 1948. Invaliditetspensionerna utgör en del av den allmänna invaliditetsförsäkringen (Invaliden-Versicherung, IV), som trädde i kraft med stöd av en lag som trädde i kraft i början av år 1960. Försäkringarnas täckning, förvaltning och förmåner är dock i stor utsträckning desamma och försäkringarna bildar därför en integrerad helhet.

3.1.1 Förvaltning

För den allmänna övervakningen av hela systemet ansvarar förbundsstatens socialförsäkringsverk (Bundesamt für Sozialversicherung, BSV), som underlyder inrikesministeriet. Verkställandet av ålders- och familjepensionsförsäkringen sköts av ersättningskassor (Ausgleichskassen) som upprätthålls av staten, kantonerna och fackförbunden. Det finns två statliga kassor; den ena är avsedd för statens tjänstemän och den andra för schweiziska medborgare som är bosatta utomlands samt för personer som frivilligt anslutit sig till försäkringen. Kassorna debiterar försäkringspremier samt beviljar och betalar ut pensioner. Kassorna har en gemensam centralanstalt (Zentrale Ausgleichsstelle, ZAS), som för register över de försäkrade och pensionstagarna samt sköter utjämningen av inkomster och utgifter mellan alla medlemskassor.

Verkställandet av invaliditetsförsäkringen handhas av kantonernas IV-byråer (IV-Stellen), som är 26 till antalet och som samarbetar med understöds-kassorna. IV-byråerna beviljar pensioner och understöds-kassorna räknar ut förmånerna, betalar ut pensionerna och debiterar försäkringspremierna. Arbetsgivaren innehåller försäkringspremierna på arbetstagarnas löner i samband med löneutbetalningen. Understöds-kassorna har en gemensam centralanstalt på samma sätt som i AHV-försäkringen. En särskild IV-byrå i Geneve sköter invaliditetsskyddet för personer bosatta utomlands.

3.1.2 Finansiering

Finansieringen av pensionerna bygger på ett fördelningssystem. Pensionerna finansieras med de försäkringspremier som de försäkrade och arbetsgivarna betalar samt med kantonala och statliga bidrag. För finansieringen används också ränteintäkter från utjämningsfonden för ålders- och familjepensionsförsäkringen. Arbetsgivaren innehåller premierna av de försäkrade i samband med löneutbetalningen.

Både arbetsgivarens och löntagarens ålders- och familjepensionsförsäkringspremie är 4,2 % av lönen år 2002. Invaliditetspensionsförsäkringspremien är sammanlagt 1,4 procent av lönen; både arbetsgivaren och löntagaren betalar 0,7 %. Försäkringspremierna innehålls på hela lönen utan någon övre inkomstgräns.

Företagarnas ålders- och familjepensionsförsäkringspremie är år 2002 högst 7,8 % för årsinkomster som överstiger 48 300 (32 950,26 €) franc. Om årsinkomsten är lägre än 48 300 franc, minskar försäkringspremieprocenten gradvis. Invaliditetspensionsförsäkringspremien varierar beroende på årsinkomsten mellan 0,754 och 1,4 %.

Av personer som står utanför arbetslivet uttas en försäkringspremie från början av det år som följer på det år då personen fyllt 20 år. Försäkringspremiens storlek fastställs enligt det sammanlagda värdet på personens inkomster och egendom. Som inkomst betraktas också bl.a. pensioner och dagpenning för sjuktid. År 2002 är ålders- och familjepensionsförsäkringspremien minst 324 franc (ca 221 €) och högst 8 400 franc (ca 5 730 €) per år och invaliditetspensionsförsäkringspremien minst 54 franc (ca 37 €) och högst 1 400 franc (ca 955 €). Minimipremien tas ut till exempel av studerande utan egendom. Också arbetande pensionärer betalar försäkringspremier, om de förtjänar mera än 16 800 franc per år (ca 11 461 €) per arbetsgivare.

Försäkringspremier har inte tidigare tagits ut av kvinnor eller änkor som står utanför arbetslivet. Lagstiftningen ändrades år 1997 så att försäkringspremier numera tas ut av alla. I fråga om icke-arbetande gifta personer anses premien dock vara betald, om maken arbetar och har betalat minst den dubbla minimiförsäkringspremien. Denna bestämmelse gäller både kvinnor och män.

3.1.3 Beskattning

Både arbetsgivaren och arbetstagaren kan dra av försäkringspremierna för de lagstadgade pensionsförsäkringarna i statens och kantonernas beskattning. Löpande pensioner utgör härvid beskattningsbar inkomst i statens och kantonernas beskattning. Före år 2001 varierade beskattningspraxisen i de olika kantonerna.

3.1.4 Försäkringstid

För personer som förvärvsarbetar börjar försäkringspremier debiteras och försäkringen gälla i början av det år som följer på det år då personen fyllt 17 år. För personer som står utanför arbetslivet börjar försäkringspremierna debiteras och försäkringen gälla i början av det år som följer på det år då personen fyllt 20 år.

3.1.5 Ålderspension

Rätt till pension

För att en person skall ha rätt till ålderspension förutsätts att han eller hon betalat premier i minst ett år. En utlänning skall ha betalat premier i minst tio år, om länderna inte har ingått ett avtal om social trygghet. Finland och Schweiz har slutit ett dylikt avtal. Pension kan betalas ut trots att personen fortsätter att arbeta.

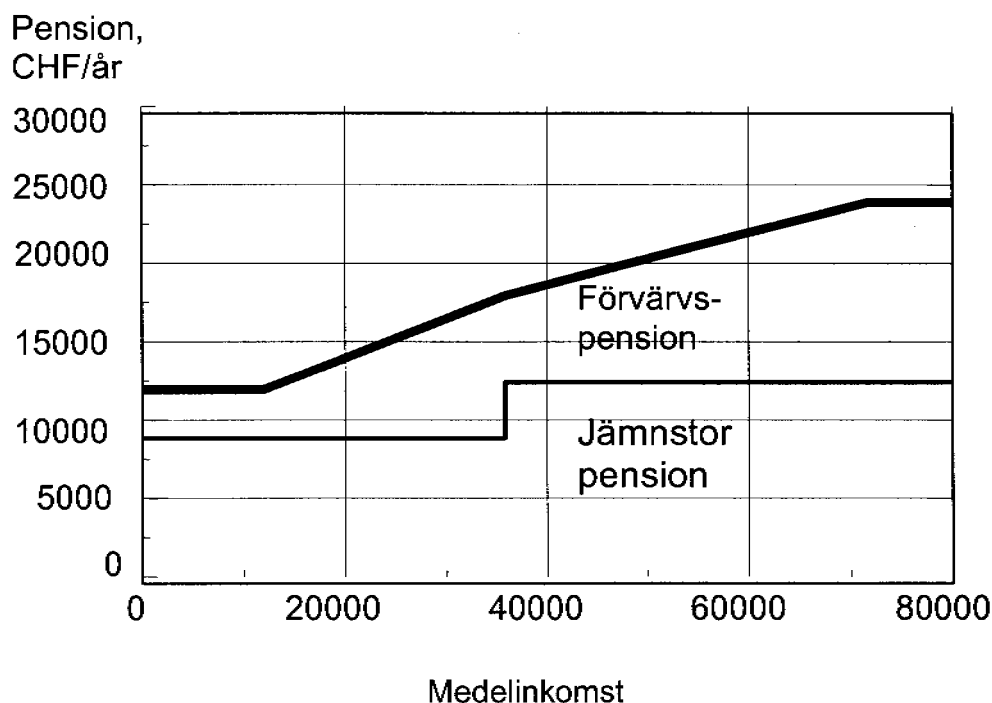
Pensionsåldern är för män 65 år. Pensionsåldern för kvinnor höjs år 2005 från nuvarande 63 till 64 år. För kvinnor födda mellan 1939 och 1941 är pensionsåldern alltså 63 år. För yngre åldersklasser är pensionsåldern 64 år.

Fastställande av pension

Pensionen består av en jämnstor del, en inkomstrelaterad del och av eventuella förhöjningar. Som grund för pensionen används medelinkomsten under hela den tid som det hade varit möjligt att betala försäkringspremier. Minimiförsäkringspremien används som minimibelopp för årsinkomsten. Den ovannämnda medelinkomsten höjs enligt en koefficient som beror på vilket år den försäkrade anslöts till systemet. Koefficienttabellen justeras årligen på basis av den genomsnittliga förändringen i priser och löner. År 2001 fick dock den pensionsgrundande medelinkomsten vara högst 74 160 franc (ca 50 592 €).

Om den pensionsgrundande medelinkomsten år 2001 var högst 37 080 franc (ca 25 296 €), var den jämnstora delen av pensionen 9 146 franc (ca 6 239 €) per år och den inkomstrelaterade delen 26 % av medelinkomsten. Om medelinkomsten var över 37 080 franc, var den jämnstora delen 12 854 franc (ca 8 769 €) och den inkomstrelaterade delen 16 % av medelinkomsten (bild 1).

BILD 1: Allmän ålderspension år 2001

Minimi- och maximibeloppen för pensionen framgår av tabell 1 (se s. 5).

För att få en full inkomstrelaterad del förutsätts den försäkrade ha betalat försäkringspremier hela tiden efter det att han eller hon fyllt 20 år fram till pensionsåldern. Om en del av denna tid saknas, minskar pensionen i motsvarande grad. Om försäkringstiden inte blir full kan den kompletteras med försäkringstider som den försäkrade haft mellan 17 och 20 års ålder.

Enligt de bestämmelser som trädde i kraft i början av år 1997 beviljas så kallade pensioner för äkta makar inte längre utan pensionen fastställs och utbetalas separat till vardera maken. (Tidigare kunde manliga pensionstagare få förhöjd pension om hustrun hade fyllt 62 år eller var arbetsoförmögen. I makens inkomstrelaterade del beaktades också den pensionsgrundande inkomsten för makans pension. Pensioner av denna typ utbetalas fortfarande). Pensionen betalas, om försäkringstiden är minst ett år eller om den arbetande maken har betalat minst en dubbel minimiförsäkringspremie eller om pensionssökanden har rätt till tillägg för barnuppfostran eller närståendevård för minst ett år.

Om endast den ena maken har rätt till pension, fastställs pensionen endast på basis av pensionssökandens egna inkomster. Om bägge makarna har rätt till antingen ålders- eller invaliditetspension fastställs den pensionsgrundande medelinkomsten på följande sätt: vid uträkningen av medelinkomsten beaktas vardera makens egna inkomster före äktenskapet och till dessa adderas de sammanräknade inkomsterna under äktenskapet, vilka delas jämt mellan makarna. Också de tillägg som utbetalas för barn och andra personer som makarna försörjer delas jämnt. Pensionen uträknas på samma sätt också vid skilsmässa och för änkor och änklingar. De sammanräknade pensionerna får dock inte överstiga 150 % av ålderspensionens maximibelopp.

Förhöjd pension utbetalas till pensionstagare som försörjer barn under 18 år eller barn under 25 år, vilka studerar på heltid. Förhöjningen är 40 % av pensionen för vart och ett av barnen. De båda föräldrarnas sammanräknade barnförhöjningar får dock inte överstiga 60 % av maximibeloppet för ålderspensionen.

För varje år under vilket den försäkrade har skött ett eller flera barn under 16 år betalas ett tillägg för barnuppfostran på den pensionsgrundande lönen. En förutsättning är att den försäkrade hört till ålderspensionsförsäkringen. Tillägget betalas endast till den ena föräldern och delas jämnt mellan makarna, om bägge har rätt till ålderspension. Tillägget för barnuppfostran är tre gånger minimiålderspensionen, dvs. 37 080 franc (ca 25 296 €) år 2002. Tillägget höjer pensionen högst till maximibeloppet. Sedan år 2000 har också fränskilda och ogifta föräldrar haft rätt att ansöka om tillägg för barnuppfostran. Föräldrarna kan besluta till vilkendera föräldern tillägget betalas.

Tillägg för närståendevård till den pensionsgrundande lönen kan betalas till anhöriga som sköter en nära släkting som är i behov av fortlöpande vård och som bor i samma hushåll. Tillägget för närståendevård är på samma sätt som tillägget för barnuppfostran tre gånger så stort som minimiålderspensionen (se ovan). Också tillägget för närståendevård fördelas jämnt mellan makarna. Tillägget kan höja pensionen högst upp till maximibeloppet.

Om den försäkrade har rätt till både tillägg för barnuppfostran och tillägg för närståendevård, utbetalas tillägg för barnuppfostran.

Till en pensionerad make betalas en makeförhöjning, om hustrun är född år 1941 eller tidigare och inte ännu är berättigad till pension. Denna förhöjning bortfaller senast år 2005.

Åldringar som fortlöpande behöver hjälp av en annan person kan på sin ålderspension få ett hjälplöshetstillägg som är beroende av hur mycket hjälp åldringen behöver. Tillägget kan uppgå till högst 80 % av minimipensionsbeloppet för en ensamstående pensionstagare.

TABELL 1. Minimi- och maximibelopp för full lagstadgad ålderspension 1.1.2002 (CHF/år)

	Jämnstor del (CHF)	Inkomstrelaterad del (CHF)	Sammanlagt (CHF)
Pension minst	9 146	3 214	12 360
Pension högst	12 854	11 866	24 720

Pensionstagaren kan skjuta upp sin pension med 1 - 5 år efter den allmänna pensionsåldern. Förhöjd pension förutsätter att pensionen uppskjuts med minst ett år. Uppskovsförhöjningen kan uppgå till högst 31,5 % av pensionen.

Pensionstagaren kan också ta ut sin pension i förtid 1 - 3 år före pensionsåldern, varvid pensionen minskar varaktigt. Männen kan alltså gå i förtidspension tidigast vid 63 års ålder. Förtidsminskningen är 6,8 % av pensionen per år. Kvinnorna kan tidigarelägga sin pension beroende på sin ålder på följande sätt:

Pensioneringsår	Födelseår	Tidigareläggning	Förtidsminskning/år
2002-2003	1940-41	1 år	3,4 %
2004-2009	1942-47	1 år	3,4 %
		2 år	6,8 %
fr.o.m. 2010	1948-	1 år	6,8 %
		2 år	13,6 %

Justering av pension

Pensionerna justeras vanligen en gång på två år med ett index som uträknas så att det motsvarar genomsnittet för förändringarna i löne- och prisnivån. Pensionerna kan dock justeras också tidigare än två år efter föregående justering, om priserna stigit med över 4 procent.

Utbetalning av pension

Pensionerna betalas ut en gång per månad.

3.1.6 Familjepension

Familjepensionen utbetalas som efterlevandepension och barnpension. Efterlevande kan betalas till såväl änkor som änklingar. Änklingar fick rätt till efterlevandepension i början av år 1997. Efterlevandepension kan under vissa förutsättningar betalas också till före detta makar.

Rätt till pension

Förmånslåtaren skall ha betalat försäkringspremier i minst ett år. Utlänningar skall ha betalat försäkringspremier i minst 10 år, om länderna inte har slutit ett avtal om social trygghet.

En änka som när hennes make avlider försörjer ett barn under 18 år eller som fyllt 45 år och har varit gift med förmånslåtaren i minst fem år, är berättigad till efterlevandepension. Till änklingar kan pension betalas endast om han försörjer ett barn under 18 år. Pension kan också betalas till en frånskild make som uppfyller ovannämnda villkor och äktenskapet varat i minst tio år.

Barnpension utbetalas till barn under 18 år vars mor eller far avlider. Om båda föräldrarna avlider betalas två barnpensioner. Om barnet studerar på heltid, utbetalas pensionen tills barnet fyller 25 år.

Fastställande av pension

Om förmånslåtaren avlider innan han eller hon gått i pension, är efterlevandepensionen 80 % av den ålderspension som förmånslåtaren skulle ha haft rätt till inklusive den tid som återstår fram till pensionsåldern. Om förmånslåtaren var pensionerad, är efterlevandepensionen 80 % av hans eller hennes ålderspension.

År 2002 uppgår en efterlevandepension som grundar sig på en full försäkringstid minst 9 888 franc (ca 6 746 €) per år och högst 19 776 franc (ca 13 491 €) per år.

Pensionen för en frånskild make uträknas på samma sätt som efterlevandepensionen. Efter samma förmånslåtare kan alltså utbetalas flera fulla efterlevandepensioner eftersom pensionen inte behöver delas mellan änkan och tidigare makar.

Barnpensionen är per barn 40 procent av förmånslåtarens pension eller pensionsrätt uträknad på samma sätt som i efterlevandepensionen. Om barnets bägge föräldrar avlidit, betalas en särskild pension efter vardera föräldern. Den sammanräknade pensionen efter två förmånslåtare får dock inte överstiga 60 procent av maximibeloppet för ålderspensionen.

Minimibeloppet för barnpensionen år 2002 är 4 944 franc (ca 3 373 €) per år, om pensionen är 40 %, och 7 416 franc (ca 5 059 €), om pensionen är 60 procent. Maximibeloppen för pensionen är på motsvarande sätt 9 888 franc (ca 6 746 €) och 14 760 franc (ca 10 069 €) per år.

Justering av pension

Efterlevandepensionerna och barnpensionerna justeras på samma sätt som ålderspensionerna (se 3.1.5).

Utbetalning av pension

Efterlevandepensionen upphör, om änkan eller änklungen ingår nytt äktenskap. Ålders- och invaliditetspensionen för den efterlevande fastställs på samma sätt som ålderspensionen (se 3.1.5). På den efterlevandes ålders- och invaliditetspension betalas ett tillägg som uppgår till 20 % av pensionen. Om den efterlevande samtidigt uppfyller såväl villkoren för beviljande av ålders- eller invaliditetspension som villkoren för efterlevandepension, utbetalas den större av pensionerna.

3.1.7 Invaliditetspension

Rätt till pension

Pension kan beviljas försäkrade som fyllt 18 år. För att den försäkrade skall beviljas pension förutsätts att han eller hon betalat försäkringspremier i minst ett år. Den försäkrade skall omfattas av försäkringen vid den tidpunkt då han eller hon blir arbetsförmögen. Utlänningar förutsätts ha betalat premier i 10 år, om länderna inte har ett avtal om social trygghet. Arbetsförmågan skall ha minskat med minst 40 % som en följd av en långvarig sjukdom eller skada. När det är fråga om en sjukdom förutsätts i allmänhet att arbetsförmågan fortgått i minst ett år.

Möjligheterna till rehabilitering skall alltid utredas innan pension beviljas. Rehabiliteringsförmånerna och -tjänsterna beviljas med stöd av invaliditetspensionsförsäkringen på samma sätt som pensionerna.

Fastställande av pension

Pensionen grundar sig på den ålderspension som den försäkrade skulle ha haft rätt till om han eller hon hade fortsatt arbeta fram till pensionsåldern. Av en sålunda uträknad pension betalas 100 %, om arbetsförmågan är bestående och fullständig. En förutsättning är att arbetsförmågan har minskat med minst $\frac{2}{3}$. Om arbetsförmågan är partiell och arbetsförmågan har minskat med 50 – 66 $\frac{2}{3}$ %, betalas 50 % av ovannämnda fulla pension. Om arbetsförmågan är under 50 %, men dock minst 40 %, betalas 25 % av den fulla pensionen.

När det gäller personer som blir arbetsförmögna före 45 års ålder höjs den pensionsgrundande inkomsten med en koefficient enligt personens ålder. Avsikten är att ersätta den förhöjning i inkomstnivån som sannolikt skulle ha skett, om personen inte hade blivit arbetsförmögen. Den pensionsgrundande inkomsten höjs med 100 % för personer som är 18 - 22 år, och förhöjningen sjunker gradvis så, att den för 39 - 44-åringar är endast 5 %.

På pensionen utbetalas en förhöjning för make och barn. Makeförhöjningen är 30 procent av pensionen och barnförhöjningen för varje barn 40 % av pensionen.

Om pensionstagaren är i behov av fortlöpande hjälp av någon annan person, betalas på pensionen ett hjälplöshetstillägg. Tillägget är 80 %, 50 % eller 20 % av minimibeloppet för ålderspensionen beroende på behovet av hjälp.

Justering av pension

Pensionerna justeras på samma sätt som ålderspensionerna (se 3.1.5).

Utbetalning av pension

Pension utbetalas högst tills pensionstagaren uppnår pensionsåldern. Därefter betalas ålderspension.

3.1.8 Frivillig försäkring

En person kan ansluta sig till en frivillig ålders- och familjepensionsförsäkring samt en invalidförsäkring, om följande villkor uppfylls: den försäkrade skall vara antingen schweizisk medborgare eller medborgare i något EU-land, vara bosatt i ett land utanför Europeiska unionen och skall dessutom omedelbart innan han eller hon lämnade Schweiz minst fem år i följd ha omfattats av AHV-försäkringen. Pensionsförsäkringspremien (som inkluderar ålders- och familjepension samt invalidpension) är för förvärvsarbetande försäkrade 9,8 % av lönen per månad.

3.2 Obligatoriskt tilläggspensionsskydd

Allmänt

Lagen om obligatoriskt tilläggspensionsskydd (Bundesgesetz über die berufliche Alters-, Hinterlassenen- und Invalidenvorsorge, BVG) trädde i kraft år 1985. I denna ramlag fastställs minimivillkoren för det tilläggspensionsskydd som arbetsgivaren står för. Arbetsgivarna kan fortfarande fritt erbjuda ett pensionsskydd som är bättre än det som förutsätts i lagen.

De arbetsgivarspecifika tilläggspensionssystemen har varit allmänna i Schweiz i totalt år. Redan innan BVG-lagen trädde i kraft omfattade systemen uppskattningsvis två tredjedelar av de anställda. I de system som redan var i kraft år 1985 medförde lagen ofta endast vissa justeringar. Vissa av tilläggspensionssystemen slopades dock eller ändrades till frivilliga pensionssystem, och i deras ställe uppbyggdes ett nytt system som uppfyller förutsättningarna i BVG-lagen.

Omfattningen av tilläggspensionsskyddet

Enligt BVG-lagen är tilläggspensionsskyddet obligatoriskt för alla 17 år fyllda löntagare vilkas årsinkomster år 2002 överstiger 24 720 franc (ca 16 864 €), dvs. maximibeloppet för den pension som utbetalas till ensamstående pensionstagare enligt de allmänna pensionsförsäkringarna. Tilläggspensionsskyddet skall täcka inkomsterna upp till en årsinkomst på minst 74160 franc (ca 50 592 €). Tidsbundna anställningar som är kortare än tre månader omfattas dock inte av försäkringen.

Enligt lagen skall invalid- och familjepensionsskydd anordnas för personer mellan 17 och 23 år. Personer som fyllt 24 år skall tjäna in ålderspension.

Förbundsrådet kan på ansökan av ett fackförbund bestämma att tilläggs-pensionssystemet skall vara obligatoriskt för alla självständiga yrkesutövare som hör till fackförbundet. I annat fall kan företagare frivilligt ansluta sig till BVG -systemet. Utlänningar som tillfälligt arbetar i Schweiz kan bli befriade från BVG-systemet, om de omfattas av ett annat lands pensionssystem som ger motsvarande skydd.

Förvaltning

Arbetsgivarna skall antingen försäkra sina anställda i någon pensionsanstalt som tillhandahåller tilläggs-pensionsskydd enligt BVG-lagen eller grunda en egen anstalt för att sköta de anställdas pensionsskydd. Det är vanligare att arbetsgivare ordnar pensionsskyddet själv. Pensionsanstalterna skall dock vara av arbetsgiva-ren oberoende, självständiga stiftelser, ömsesidiga bolag eller offentligrättsliga anstalter. Anstalterna skall registreras i ett register över anstalter som sköter ob-ligatoriskt tilläggs-pensionsskydd, vilket upprätthålls av de kantonala myndighe-terna. Dessa myndigheter övervakar systemen. Arbetstagarna och arbetsgivarna skall ha lika stor representation i anstalternas förvaltning.

Fackorganisationerna har grundat en gemensam alternativ anstalt (Die Auffange-inrichtung). Anstalten har dels i uppgift att försäkra dem som frivilligt ansluter sig systemet och dels att tillhandahålla tvångsförsäkringar för sådana anställda som inte har försäkrats i någon annan pensionsanstalt. Anstalten utgör också ett al-ternativ till de lokala pensionsanstalterna.

Det finns över 6 000 pensionsanstalter med sammanlagt cirka tre miljoner försäk-rade.

Finansiering

Tilläggs-pensionssystemen är fonderande. Pensionerna finansieras med fondera-de arbetsgivarpremier och arbetstagaravgifter och med den avkastning som fon-derna inbringat. En pensionsanstalt som försäkrat minst 100 anställda kan själv bära sitt pensionsansvar. Om antalet anställda är mindre skall pensionsansvaret försäkras i ett försäkringsbolag. Anstalten skall regelbundet presentera en utred-ning över sin ekonomiska situation och om premiernas och förmånernas lagen-lighet. Utredningen skall göras av en sakkunnig som förbundsstaten godkänt.

Systemen har en gemensam garantifond som säkrar deras soliditet. Ur garanti-fonden betalas gottgörelse till anstalter med en oförmånlig åldersstruktur. Garan-tifonden upprätthålls med avgifter som pensionsanstalterna betalar.

Enligt BVG-lagen skall den andel av pensionspremien som arbetsgivaren står för vara minst lika stor som den andel som arbetstagaren betalar, men den kan ock-så vara större. Det är vanligt att arbetsgivarens premieandel är 60 % och arbets-tagarens 40 %. Arbetsgivaren innehåller försäkringspremierna i samband med löneutbetalningen på den s.k. samordnade lönen, som år 2001 var högst 49 440 franc (ca 33 728 €) och minst 3 090 franc (ca 2 108 €) per år. Den pensionspre-mie som uttas för ålderspensionen är för arbetsgivaren och arbetstagaren sam-manlagt 7, 10, 15 eller 18 % av den pensionsgrundande lönen beroende på den

anställdas ålder och kön (se ålderspension). För finansiering av invaliditets- och familjepensionerna uttas dessutom minst 2,0 % av den pensionsgrundande lönen. Den genomsnittliga premien är 2,7 %. Dessutom uttas en premie på 1,1 % av den pensionsgrundande lönen för upprätthållande av garantifonden, minimipensioner som utbetalas under det skede då systemet träder i kraft, finansiering av indexjusteringar av förmåner samt förvaltningskostnader för systemet.

Beskattning

Arbetsgivarens pensionspremie och arbetstagarens pensionsavgift är helt avdragsgilla i både förbundsstatens och kantonens beskattning. De löpande pensionerna utgör beskattningsbar inkomst i både förbundsstatens och kantonernas inkomstbeskattning. Bestämmelserna om beskattning varierar i de olika kantonerna.

Ålderspension

Pensionsåldern är för män 65 år och för kvinnor 62 år. Pensionen kan tidigare läggas med högst fem år beroende på pensionsanstalten.

Pensionerna är premiebaserade. Nivån på minimipremierna har fastställts så att den målsatta nivån för den obligatoriska tilläggs pensionen och den allmänna ålderspensionen är sammanlagt ca 60 % av den pensionsgrundande lönen. Pensionens storlek beror på beloppet av de pensionspremier som betalats samt på räntan på dessa. Den ränta som betalas skall vara minst 4 %. Pensionspremiens storlek beror på den försäkrades ålder och kön enligt följande (år 2001):

Ålder, män	Ålder, kvinnor	Pensionspremieprocent
25 - 34	25 - 31	7
35 - 44	32 - 41	10
45 - 54	42 - 51	15
55 - 65	52 - 62	18

Pensionspremier uppbars år 2001 på årsinkomster på högst 74 160 franc. Från årsinkomsten avdras ett s.k. samordningsbelopp som motsvarar maximibeloppet för en full AHV-årspension (24 720 franc år 2001). Om den samordnade lön som uträknas på detta sätt är mindre än 1/8 av samordningsbeloppet, höjs lönen till detta belopp. År 2001 är den minsta samordnade lönen sålunda 3 090 franc (ca 2 108 €) per år och den största 49 440 franc (ca 33 728 €).

I slutet av varje år läggs till föregående års pensionsbesparingar den årliga räntan på dessa (för närvarande minst 4 %) och pensionspremierna för det gångna året. Vid pensioneringen omvandlas alla besparingar och räntor som intjänats under arbetshistorien, dvs. pensionskapitalet, till en ålderspension som inkluderar en efterlevandepension på 60 %. Årspensionen är 7,2 % av det intjänade pensionskapitalet. För barn som pensionstagaren försörjer betalas ett tillägg som per barn uppgår till 20 % av pensionen. Om arbetstagaren blir arbetsoförmögen före pensionsåldern fortsätter betalningen av pensionspremier på basis av den senaste inkomsten fram till den allmänna pensionsåldern.

Efter en ändring av BVG-lagen, vilken trädde i kraft i början av år 1995, uppstår genast full fribrevsrätt till den intjänade ålderspensionen. När arbetstagarens anställning i företaget och pensionsförsäkringen i pensionsanstalten upphör överförs den intjänade pensionsrätten till den nya arbetsgivarens pensionsanstalt eller till ett spärrat bankkonto eller används denna för att köpa en särskild försäkring i ett försäkringsbolag. Fribrevet blir alltså inte kvar i den föregående arbetsgivarens försäkringsbolag. De intjänade pensionsbesparingarna kan betalas ut som engångsersättning, om den försäkrade ansöker om engångsersättning tre år före pensionsåldern. Den intjänade pensionsrätten utbetalas som engångsersättning även om den är mindre än en viss procent av minimipensionsbeloppet i den allmänna socialförsäkringen. Vid skilsmässa skall den pensionsrätt som intjänats under äktenskapet delas jämnt mellan makarna.

En del av de intjänade pensionsbesparingarna kan användas som garanti för lån som tagits för anskaffning av egen bostad. En del av pensionsbesparingarna kan också lyftas kontant för anskaffning av egen bostad. Den del som används för anskaffning av egen bostad kan vara lika stor som det pensionskapital som intjänats vid 50 års ålder eller 50 % av hela det intjänade pensionskapitalet, om arbetstagaren är över 50 år och denna andel är större.

Invalident pension

Invalident pension beviljas, om den försäkrades arbetsförmåga har minskat med minst 50 %. Minskningen i arbetsförmågan bedöms enligt samma kriterier som i den allmänna invaliditetsförsäkringen (se 3.1.7). Om arbetsförmågan har minskat med minst 2/3 betalas full pension; i annat fall är pensionen 50 % av den fulla pensionen.

En full invalident pension är lika stor som den ålderspension som skulle ha utbetalats till arbetstagaren om han eller hon hade fortsatt att arbeta fram till pensionsåldern. Pensionen för återstående tid fastställs enligt de pensionspremier som betalades för arbetstagaren när han eller hon blev arbetsoförmögen. Detta belopp höjs inte med någon beräknad ränta. Pensionen höjs med 20 % för varje barn som pensionstagaren försörjer.

Familjepension

Efterlevandepension betalas till änkor som har barn att försörja eller som fyllt 45 år och varit gift med förmånsåldern i minst fem år. Barnpension betalas till barn under 18 år eller barn under 25 år, vilka studerar på heltid. Förmånsåldern skall vid sin död ha varit försäkrad eller pensionerad.

Efterlevandepensionen uppgår till 60 % av beloppet för invalident eller ålderspensionen. Om den efterlevande inte har rätt till efterlevandepension betalas till honom eller henne ett engångsbelopp som motsvarar efterlevandepensionen för tre år.

Barnpensionen per barn är 20 % av beloppet för förmånsålderns invalident pension eller ålderspension.

Efterlevandepensionen upphör, om änkan eller änklungen ingår nytt äktenskap.

Justering av pension

Pensionsanstalten skall justera de löpande ålderspensionerna enligt levnadskostnadsindex, om anstaltens ekonomiska situation tillåter detta. Invalidpensionerna och familjepensionerna skall justeras enligt förändringen i levnadskostnadsindex tre år efter att pensionen börjat löpa. Därefter skall pensionerna justeras med två års mellanrum fram till pensionsåldern.

3.3 Pensionsskydd för företagare

Företagare hör till den allmänna ålders- och familjepensionsförsäkringen och den allmänna invaliditetsförsäkringen på samma sätt som landets övriga medborgare. Det obligatoriska tilläggspensionsskyddet (BGV) gäller dock företagare endast om de hör till en fackorganisation för vars medlemmar tilläggspensionsskyddet är obligatoriskt. Företagare kan också ansluta sig till BVG-försäkringen frivilligt.

3.4 Möjlighet till förtida pension

Det är möjligt att gå i pension 1-2 år före den egentliga pensionsåldern; på pensionen görs då en varaktig förtidsminskning. Män kan ta ut förtida ålderspension tidigast vid 63 år och kvinnor för närvarande vid 62 år. Efter år 2004 - när pensionsåldern har höjts - kommer också kvinnorna att kunna tidigarelägga sin pension med två år. Förtidsminskningen är för män 6,8 % per år och för kvinnor till följd av den stegvisa höjningen av pensionsåldern 3,4 % per år för personer födda före år 1948 och 6,8 % per år för personer födda senare (se närmare 3.1.5).

Det obligatoriska tilläggspensionsskyddet kan beroende på pensionsanstalten inkludera en möjlighet att gå i pension tidigast 5 år före pensionsåldern; pensionen förblir då varaktigt mindre.

4 Tilläggspensionsskydd

Det frivilliga tilläggspensionsskydd som arbetsgivarna ordnar kombineras i allmänhet med det obligatoriska tilläggspensionsskyddet, eftersom de flesta arbetsgivare hade ett frivilligt tilläggspensionssystem redan innan BVG-lagen om obligatorisk miniminivå trädde i kraft år 1985. När lagen trätt i kraft omarbetades systemen vid behov för att svara mot lagens bestämmelser. Det frivilliga skyddet gav dock ofta bättre förmåner än den obligatoriska miniminivån. Bättre förmåner gav särskilt de förmånsbaserade systemen som därför har kunnat förbli i kraft trots att de minimiförmåner som fastställs i BVG-lagen har fastställts för ett premiebaserat system.

I de förmånsbaserade systemen fastställs ålderspensionen i allmänhet enligt medellönen under det år eller de fem senaste år som föregick pensioneringen. Pensionen tillväxer med 1,5 - 2,0 % per anställningsår och samordnas med den allmänna ålderspensionen. Arbetstagarna deltar i allmänhet i finansieringen av det allmänna tilläggspensionsskyddet också i de förmånsbaserade systemen. Premierna uppgår till 4 - 7 % av den pensionsgrundande lönen.

Pensionerna i de premiebaserade systemen motsvarar oftast endast de minimikrav som ställs i BVG-lagen.

Eftersom det frivilliga tilläggspensionsskyddet i allmänhet utgör en del av det obligatoriska tilläggspensionssystemet binds det frivilliga skyddet av samma bestämmelser som beskrivits ovan i punkt 3.2. Bestämmelserna om uppkomsten av rätt till fribrev gäller sedan början av år 1995 också frivilliga tilläggspensioner.

Det finns inga enhetliga bestämmelser om förfarandet vid justeringen av pensionerna.

5 Arbete eller pension i ett annat land

Avtalet om social trygghet mellan EU-länderna och Schweiz trädde i kraft 1.6.2002. Tillämpningen av det bilaterala avtalet om social trygghet som trätt i kraft år 1986 upphör då till den del som samma sak regleras i EU-avtalet. Utgångspunkten i EU-avtalet är att förordningen 1408/71 skall tillämpas på EU-medborgare och schweiziska medborgare som rör sig mellan EU och Schweiz. EU-avtalet omfattar också ett obligatoriskt BVG-tilläggspensionssystem. Det frivilliga tilläggspensionsskydd som tillhandahålls av arbetsgivaren regleras i EU:s direktiv om tilläggspensioner.

Enligt den nationella lagstiftningen kan schweiziska medborgare med arbetsgivarens samtycke omfattas av den allmänna ålders- och familjepensionsförsäkringen samt invaliditetsförsäkringen, om han eller hon arbetar utomlands utsänd från ett schweiziskt företag. Också andra länders medborgare kan frivilligt höra till försäkringen, om de arbetar utomlands anställda hos ett schweiziskt företag förutsatt att de i Schweiz har omfattats av försäkringen i minst fem år. Schweiziska medborgare bosatta i ett EU-land har efter 1.4.2001 inte längre frivilligt kunnat ansluta sig till den schweiziska allmänna ålders- och familjepensionsförsäkringen eller invaliditetsförsäkringen. Personer som var bosatta i något EU-land före 1.4.2001 och då hade anslutit sig till försäkringen kan fortsätta sin frivilliga försäkring i sex år från ovannämnda datum. Personer över 50 år, vilka hörde till försäkringen före 1.4.2001, har rätt att höra till försäkringen fram till pensionsåldern. Schweiziska medborgare eller EU-medborgare som bor utanför EU kan frivilligt ansluta sig till försäkringen endast om försäkringstiden redan varat i minst fem år.

Utlänningar som är bosatta i Schweiz får rätt till allmän ålders- och familjepension samt invaliditetspension* efter en väntetid på 10 år, om länderna inte har något avtal om social trygghet. På basis av ett sådant avtal jämställs utlänningar i allmänhet med schweiziska medborgare. På så sätt kan en person få rätt till pension redan utifrån en premieperiod på ett år.

Enligt den nationella lagstiftningen i Schweiz beviljas förmånerna i anslutning till den allmänna ålders- och familjepensionen samt invaliditetspensionen även schweiziska medborgare utomlands. Utländska medborgare kan däremot beviljas dessa förmåner endast med stöd av ett avtal om social trygghet. Till medborgare i andra länder än de som slutit avtal om social trygghet kan de betalda försäkringspremierna betalas tillbaka på ansökan, om premier har betalats i minst fem år och ingen rätt till förmånen uppkommer.

Den obligatoriska tilläggs-pensionsförsäkringen gäller också utlänningar som arbetar i Schweiz. Om en utlänning som omfattats av den obligatoriska tilläggs-pensionsförsäkringen flyttar bort från landet, betalas en kontant ersättning som motsvarar den intjänade pensionsrätten. Enligt EU:s förordning 1408/71 är återbetalning av premierna inte möjlig, om den försäkrade har en obligatorisk försäkring i ett annat medlemsland. En person som omfattas av avtalet mellan Schweiz och EU kan dock enligt övergångsbestämmelsen få en sådan ersättning, om han eller hon lämnar Schweiz inom fem år från avtalets ikraftträdande, dvs. senast 1.6.2007.